

Plan Duurzaamheid 2023-2026

E. Bokma
V.A.M van Duijn

Voorwoord

We willen samen met elkaar stap voor stap in de juiste richting zorgen voor een gezonde, duurzame toekomst. Verduurzaming gaat als een satéprikker door alle initiatieven heen. Bijvoorbeeld hybride werken vermindert het aantal vervoersbewegingen. Door af te stappen van de grote productiekeukens naar kleinschalig zorgen kunnen we beter inspelen op individuele wensen van onze bewoners met minder voedselverspilling tot gevolg. Met de vier elektrische poolauto's kunnen de personeelsleden van de afdeling Acacia op een duurzame manier van Katwijk naar Leiden rijden om hun cliënten te verzorgen die, tijdens de verbouwing van locatie Overduin, daar verblijven. Dit zijn slechts enkele voorbeelden. Op de verschillende locaties zijn er nog tientallen te noemen. We willen leren van elkaar en deze initiatieven verder brengen naar andere locaties. Door binnen de huidige processen en bij wijzigingen telkens met de duurzame bril ernaar te kijken; willen we bereiken dat duurzaamheid altijd wordt meegewogen bij besluitvorming. Topaz wil met elkaar zorgen voor een duurzame gezonde leefomgeving, omdat 'het hele leven telt'.

Elsbeth Bokma & Vincent van Duijn

Management samenvatting

Met het ondertekenen van de Green Deal 3.0 heeft Topaz zich gecommitteerd aan het leveren van zorg met een minimale CO₂-uitstoot en een minimale negatieve impact op onze leefomgeving. Met aandacht voor circulariteit van grondstoffen en materialen. Hierdoor draagt Topaz bij aan het verminderen van een toenemende zorgvraag. De vijf doelstellingen zijn:

- I meer inzet op preventie en leveren van zorg door in te zetten op gezondheid,
- II vergroten van bewustzijn en kennis,
- III 55% minder directe CO₂-uitstoot in 2030 en klimaatneutraal in 2050,
- IV 50% minder primair grondstoffengebruik in 2030 en maximaal circulaire zorg in 2050,
- V verminderen van milieubelasting van gebruik medicatie.

Dit plan heeft voor -uiteindelijk- alle organisatieonderdelen consequenties. Vanuit de regierol en huidige organisatiestructuur hebben centrale proceseigenaren samen met zorgprofessionals een belangrijke functie. In deze opstartfase hebben we 'kwartiermakers' nodig om de visie te vertalen en inhoud vorm te geven naar het primaire proces. Deze zijn te vinden bij de volgende organisatieonderdelen: O&O, Facilitair (centraal en decentraal), Gastvrijheid, Inkoop, Huisvesting & Techniek, Vastgoed, Adviseur innovatie en Communicatie.

Wereldwijd wordt gewerkt met SDG's deze vormen een bredere wereldwijde agenda voor een inclusieve en duurzame toekomst. De Green Deal 3.0 is specifiek gericht op het verduurzamen van de gezondheidszorgsector. Deze twee initiatieven streven naar duurzaamheid maar dan op verschillende abstractieniveaus. Ondanks dit verschil komen veel doelstellingen overeen, zoals waarborgen van gezondheid en welzijn (SDG3) wat in feite een doelstelling is van Topaz. Dit bereiken we door TVT en Topaz 360. "Geen zorg is de meest groene zorg"; waarbij de verbinding is te maken met het gezond zijn en gezond blijven. Hier draagt het vitaliteitsbeleid aan bij.

Duurzaamheid ontwikkelt zich naar een andere rol; van het voldoen aan wet- en regelgeving naar een prominente plek in de organisatie. Begin 2022 is een Projectcoördinator duurzaamheid aangesteld als aanjager. Er is een stuurgroep duurzaamheid actief, het beleid hybride werken is volledig geïmplementeerd en de eerste elektrische Topaz-auto's rijden rond. Ondanks dit is onze milieu footprint hoog. Vorig jaar hebben we 4.932.985 kWh aan elektriciteit verbruikt, 888.850 m³ aan gas met een totale CO₂ uitstoot van 1.736 ton tot gevolg. Ons gasverbruik is equivalent van 750 huishoudens.

In dit plan wordt een voorstel gedaan tot een duurzame visie en een verdere uitwerking: *"Topaz is een duurzame zorgorganisatie die het hele leven van individuen waardeert en ondersteunt, terwijl we streven naar ecologische, sociale en economische duurzaamheid. We zijn ervan overtuigd dat het welzijn van onze bewoners en medewerkers nauw verbonden is met het welzijn van onze omgeving en de gemeenschappen waarin we actief zijn."*

Door het omarmen van deze duurzaamheidsprincipes, streven we naar een zorgorganisatie die niet alleen uitstekende zorg biedt aan onze bewoners, maar ook een positieve impact heeft op het milieu, de gemeenschappen en de omgeving waarin we actief zijn. We geloven dat het hele leven telt en dat duurzaamheid een integraal onderdeel moet zijn van onze zorgvisie en -praktijken.

De 5 doelstellingen in de eerste paragraaf zijn voor de lange termijn, voor het monitoren, voortgang bewaken en de doelstellingen op te delen, wordt met de Milieuthermometer gewerkt. Dit is een certificeerbaar milieumanagementsysteem wat onze duurzame ambities overzichtelijk houdt, stimuleert en borgt. Met dit instrument worden de milieuprestaties op structurele wijze verbeterd, aangetoond voor onze medewerkers, bewoners, zorgverzekeraars, gemeente en bevoegd gezag. Er

wordt gewerkt met 3 niveaus; brons, zilver en goud. In 2024 wil Topaz het bronzen keurmerk behalen.

Duurzaam veranderen is het aanpassen van gedrag op een manier die positief effect heeft op het milieu, de samenleving en toekomstige generaties. Communicatie, betrokkenheid, participatie en leiderschap zijn belangrijke elementen om een groene beweging in gang te zetten. Naast de vaste organisatiestructuur -het raamwerk waarbinnen doelstellingen worden vastgesteld, geïmplementeerd en worden bijgesteld- is het opzetten van Groene ambassadeurs en Green teams op de locaties een belangrijk instrument. Hiermee willen we de groene beweging verder vormgeven; ideeën van onderaf verder brengen, van elkaar leren en inspireren.

Geen actie ondernemen kost uiteindelijk meer dan investeren hierin. Kosten enerzijds als onderdeel van de MTZ zijn inmiddels onderdeel van de reguliere exploitatiekosten bij facilitaire services, anderzijds zijn investeringen in het huidige vastgoed noodzakelijk. Hiervoor is de CO2 routekaart de basis waarop de MOP-D is opgesteld voor de komende 10 jaar. De investeringen worden gedaan voor de komende 4 jaar (2.7 mln). Deze worden per jaar met het huidige begrotingsproces herijkt en vastgesteld aan de hand van beschikbare dekking in combinatie met subsidies.

Inhoudsopgave

VOORWOORD	2
MANAGEMENT SAMENVATTING	3
INLEIDING	7
1 DUURZAAMHEID EEN GROEIPROCES	8
1.1 De verenigde naties en SDG's	8
1.2 Green Deal Duurzame Zorg	8
2 DUURZAAMHEIDSMATREGELEN TOT NU TOE	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Vastgoed – EED maatregelen	9
2.3 Energie	9
2.4 Afval scheiden	10
3 DOELSTELLINGEN	11
3.1 Het hele leven telt	11
3.2 Visie op duurzaamheid	11
3.2.1 Sociale Duurzaamheid	11
3.2.2 Ecologische Duurzaamheid	11
3.2.3 Economische Duurzaamheid	12
3.3 Green Deal 3.0	12
3.3.1 Inleiding methode - de Milieuthermometer	12
3.3.2 Thema 1 - Bevorderen van gezondheid	12
3.3.3 Thema 2 - Bewustzijn en kennis bevorderen	13
3.3.4 Thema 3- Verminderen CO2 bij gebouwen, energie & vervoer	14
3.3.5 Thema 4- Circulair en spaarzaam met grondstoffen en materialen werken	15
3.3.6 Thema 5- Verminderen milieubelasting van medicatie(gebruik)	16
4 ORGANISATIE	18
4.1 Duurzaam veranderen	18
4.2 Organisatiestructuur	18
4.3 Rapportages & CSR	19

4.4 Kritische prestatie indicatoren	20
4.5 Financiële aspecten	20
REFERENTIES	20
BIJLAGE 1 OVERZICHT HUIDIGE MAATREGELEN EN TOEKOMSTIG	22
BIJLAGE 2 DUURZAAMHEIDS ABC	23

Inleiding

Topaz maakt een mooie ontwikkeling door. Er zijn veel thema's die belangrijk zijn waarmee een mooie start is gemaakt. Denk aan kleinschalig zorgen, gastvrije ontvangst, TVT en de nieuwbouw projecten. Een thema wat ons allemaal raakt en hier als een rode draad doorheen loopt, is een prettige woon-, werk- en leefomgeving. We merken het allemaal, het wordt warmer, de regenbuien zijn intenser en de vanzelfsprekendheid waarmee we reizen, (overmatig) consumeren, staat onder druk. Duurzaamheid is een thema waar we niet meer omheen kunnen en willen gaan. Het hele leven telt ook na onze generatie.

De klimaatcrisis is op dit moment de grootste bedreiging voor onze leefomgeving; temperatuurstijging en milieuverontreiniging leiden tot méér en andersoortige zorgvragen. In ons land is de zorgsector verantwoordelijk voor ongeveer 7% van de nationale CO₂-voetafdruk. Daarnaast is 4% van het afval en 13% van het grondstoffengebruik (metalen en mineralen) toe te schrijven aan de zorg. Met het leveren van zorg dragen we dus bij aan de klimaatcrisis. Deze paradox moet doorbroken worden.

Duurzaamheid moet een vanzelfsprekend onderdeel worden van onze zorg. Er moet bewuster met een 'groene bril' naar een tal van vraagstukken worden gekeken, dit vraagt een cultuurverandering. Niet alleen bij facilitaire vraagstukken, maar met name ook bij het organiseren van de zorg.

Met Plan Duurzaamheid draagt Topaz bij aan de kwaliteit van de leefomgeving en met de ondertekening van de Green Deal 3.0 onderstrepen we de urgentie om samen aan de slag te gaan met verduurzaming in de periode 2023 tot en met 2026.

Met de Green Deal 3.0 staat voor zorg met minimale CO₂-uitstoot en impact op de leefomgeving, met oog voor circulariteit van grondstoffen en materialen. Hiermee draagt de sector bij aan het beperken van de toenemende zorgvraag én aan de beweging richting passende zorg. Met de ondertekening heeft Topaz zich gecommitteerd aan de volgende 5 thema's/ doelen:

- I meer inzet op preventie op leveren van zorg door in te zetten op gezondheid,
- II vergroten van bewustzijn en kennis,
- III 55% minder directe CO₂-uitstoot in 2030 en klimaatneutraal in 2050,
- IV 50% minder primair grondstoffengebruik in 2030 ten opzichte van 2016 en maximaal circulaire zorg in 2050,
- V het verminderen van de milieubelasting van medicatie (gebruik).

Plan duurzaamheid geeft op de vijf thema's van de Green Deal weer wat de doelstellingen zijn, welke methode wordt toegepast en wat nodig is om de doelen te behalen.

1 Duurzaamheid een groeiprocés

1.1 De verenigde naties en SDG's

We moeten ergens beginnen, niet bij de minste organisatie, de Verenigde Naties. SDG staat voor Sustainable Development Goals, ook wel bekend als de Duurzame Ontwikkelingsdoelen. De doelen en doelstellingen hebben wereldwijd betrekking op diverse kwesties, waaronder armoede, honger, gezondheid, onderwijs, gendergelijkheid, schoon water en sanitair, duurzame energie, werkgelegenheid, economische groei, ongelijkheid, klimaatactie, behoud van ecosystemen, vrede en gerechtigheid.

De SDG's zijn een universele oproep om een inclusieve en duurzame toekomst voor iedereen te bevorderen en streven naar een wereld waarin niemand wordt achtergelaten. Ze vormen een leidraad voor overheden, bedrijven, organisaties en individuen om actie te ondernemen en bij te dragen aan het bereiken van de doelen.

1.2 Green Deal Duurzame Zorg

De Green Deal Duurzame Zorg is een initiatief dat tot doel heeft duurzaamheid te bevorderen binnen de zorgsector. Het is een samenwerking tussen verschillende partijen, waaronder zorginstellingen, overheden, brancheorganisaties, patiëntenorganisaties en andere belanghebbenden.

Hoewel de Green Deal Duurzame Zorg 3.0 zich richt op de gezondheidszorgsector, zijn er overlappende doelen en synergie met de SDG's. Duurzame zorgorganisaties kunnen bijdragen aan het behalen van verschillende SDG's, zoals het waarborgen van gezondheid en welzijn (SDG 3) wat in feite al een doelstelling is van Topaz. Dit doen we bijvoorbeeld door TVT, Topaz360 en de focus op welzijn en het actief betrekken van mantelzorgers en vrijwilligers. "Geen zorg is de meest groene zorg", waarbij ook de link te leggen is naar het vitaliteitsplan voor medewerkers.

Daarnaast is er het bevorderen van duurzame consumptie en productie (SDG 12) en het verminderen van de klimaatimpact van de gezondheidszorg (SDG 13).

Kortom de SDG's vormen een bredere mondiale agenda voor duurzame ontwikkeling, terwijl de Green Deal Duurzame Zorg 3.0 specifiek gericht is op het verduurzamen van de gezondheidszorgsector. Beide initiatieven streven naar duurzaamheid; zij het op verschillende niveaus en met verschillende focusgebieden.

2 Duurzaamheidsmaatregelen tot nu toe

2.1 Inleiding

De focus op het gebied van duurzaamheid is aan het verschuiven. In het verleden voldeed Topaz slechts aan de milieu wet- en regelgeving, terwijl tegenwoordig duurzaamheid een steeds belangrijker plaats inneemt in onze organisatie. Van het voldoen aan wet- en regelgeving naar een actieve rol krijgt steeds meer vorm. Begin 2022 is een Projectcoördinator Duurzaamheid aangesteld als aanjager van onze duurzaamheidsambities. En er is een stuurgroep opgericht. Op het hoogtepunt van de pandemie is het hybride werken beleid geformaliseerd. Dit heeft een gunstig effect op het aantal woon- werkverkeer kilometers. De productiekeukens zijn afgeschaald naar duurzame kleinschalige keukenvoorzieningen en de eerste elektrische auto's rijden al rond. In 2022 is de Green Deal 2.0 getekend door Topaz en begin 2023 de Green Deal 3.0, 'Samen werken aan duurzame zorg'.

2.2 Vastgoed – EED maatregelen

Topaz heeft een vastgoedportefeuille wat gedateerd is. Ondanks de respectabele leeftijd van een aantal gebouwen, voldoet Topaz aan de energiebesparingsplicht. Dit is een van de best bewaarde geheimen van Topaz, tot nu toe dan. Dit betekent dat Topaz alle energiebesparende erkende maatregelen uitvoert die zich binnen 5 jaar terugverdienen. Sinds 1 juli 2019 wordt voor alle locaties met een jaarlijks energieverbruik vanaf 50.000 kWh elektriciteit en/of 25.000 m³ gas (equivalent) hierover gerapporteerd aan het RVO. Begin 2025 staat er een nieuwe controle gepland voor de komende 4 jaar. In bijlage 1 is een lijst opgenomen van onze huidige maatregelen.

2.3 Energie

Door deze energiebesparende maatregelen en het buiten gebruik stellen van Foreschate, is het energieverbruik van Topaz aan het dalen. Van 5.570.870 kWh in 2020 via 5.184.645 kWh in 2021 naar 4.932.985 kWh vorig jaar. Ondanks dat ons energieverbruik met ruim 10% gedaald is in de afgelopen jaren, is dit nog enorm veel. Met dit verbruik is het mogelijk om met een elektrische auto 124 x de wereld rond te rijden. En het gasverbruik van Topaz is vergelijkbaar met dat van 750 huishoudens. Het goede nieuws is dat Topaz sinds 2022 van duurzaam opgewekte energie gebruik maakt. Hiervan is 10% van Nederlandse bronnen, 70% van Europese bronnen en 20% van Europese windenergie. Voor 2024 blijkt Vattenfall de scherpste aanbieder te zijn voor contracten gas en elektriciteit. Dit is op basis van 100% Europese windenergie.

		2019	2020	2021	2022	2023
Elektriciteit	(kWh)	5.851.418	5.570.870	5.184.645	4.932.985	4.735.578
Gas	(m ³)	1.128.310	1.121.207	1.161.781	888.850	869.826
Warmte	(GJ)	3.302	4.132	4.586	3.301	2.055
Water	(m ³)	45.832	51.007	51.108	43.010	41.940
Totaal	(GJ)	64.050	63.620	64.110	52.320	49.695
Emissie CO ₂	(ton)	4.233	3.468	3.980	1.736	3.796

Tabel overzicht energie verbruik

2.4 Afval scheiden

De pilot afval scheiden is inmiddels afgerond en de uitrol naar andere locaties staat in de planning vanaf september 2023. Door het scheiden van afval kunnen materialen hergebruikt worden, zijn er minder nieuwe grondstoffen nodig en blijft de CO2 uitstoot beperkt. Topaz werkt hierbij samen met NedVang voor het gratis afvoeren van de plastics. Dit levert een besparing in de afvalstromen op. Ook zijn door de nieuwe manier van afvalinzameling minder afvalinzamelpunten nodig, zodat huishoudelijk personeel minder vaak hoeft te bukken en kantoorpersoneel meer beweging krijgt!

3 Doelstellingen

3.1 Het hele leven telt

De missie van Topaz luidt: voor een waardevol leven met Topzorg en meer. Onze visie is een vertrouwde omgeving bieden met kwalitatief hoogwaardige en liefdevolle zorg, persoonlijke ontmoetingen en betekenisvolle ervaringen, die kleur geven aan het leven met uw naasten. Onze visie hebben we verwoord in het motto: het hele leven telt. Dit aangevuld met kernwaarden: welkom, vakmanschap en originaliteit.

Deze vertrouwde omgeving staat onder druk. De winters van nu zijn niet meer de winters van vroeger waarbij bij elke koude periode geschaatst kon worden. Onze bewoners hebben last van de intense hittegolven die niet meer eens in de 5 jaar voorkomen, zoals vroeger, maar nu 5 hittegolven per jaar de norm lijkt te worden. Maar ook de vergrijzing zorgt voor druk op de zorg met meer verbruik tot gevolg. Als zorgorganisatie pakken we onze rol door bij te dragen aan het verbeteren van onze leefomgeving. Expertise en vakmanschap is nodig om hiermee aan de slag te gaan. In aansluiting hierop is de Green Deal Duurzame zorg 3.0 (GDDZ 3.0) begin dit jaar ondertekend. Deze Green Deal bestaat uit 5 thema doelstellingen op de lange termijn.

Topaz heeft geen eigen duurzame visie. Hieronder een voorstel tot visie en een verdere uitwerking hiervan; aansluitend op ons motto.

3.2 Visie op duurzaamheid

Onze visie is gebaseerd op de overtuiging dat elk individu, ongeacht leeftijd, achtergrond of gezondheidsstatus, waardevol is en het recht heeft op hoogwaardige zorg. We streven ernaar om een zorgorganisatie te zijn die niet alleen gericht is op het behandelen van ziekten en aandoeningen, maar die ook actief bijdraagt aan het welzijn en de kwaliteit van leven van onze bewoners en de bredere omgeving en gemeenschap.

Topaz is een duurzame zorgorganisatie die het hele leven van individuen waardeert en ondersteunt, terwijl we streven naar ecologische, sociale en economische duurzaamheid. We zijn er van overtuigd dat het welzijn van onze bewoners en medewerkers nauw verbonden is met het welzijn van onze omgeving en de gemeenschappen waarin we actief zijn.

3.2.1 Sociale Duurzaamheid

- We erkennen de waarde van diversiteit en inclusie in onze organisatie en streven ernaar een werkomgeving te creëren waarin iedereen zich gerespecteerd en gewaardeerd voelt, ongeacht hun achtergrond.
- We investeren in het welzijn en de professionele ontwikkeling van onze medewerkers, waarbij we streven naar een goede balans tussen werk en privéleven.
- We ondersteunen de lokale gemeenschappen waarin we actief zijn door samen te werken met maatschappelijke organisaties en het bieden van mogelijkheden voor vrijwilligerswerk.

3.2.2 Ecologische Duurzaamheid

- We zetten ons in voor het verminderen van onze ecologische voetafdruk door het minimaliseren van afval, energiebesparing en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen.
- We bevorderen milieuvriendelijke praktijken, zoals recycling, verantwoord watergebruik en het verminderen van schadelijke stoffen in onze faciliteiten.
- We streven naar duurzaam inkopen van producten en materialen, waarbij we letten op de herkomst en productiemethoden.

3.2.3 Economische Duurzaamheid

- We streven naar een efficiënt gebruik van middelen, inclusief financiële middelen, om een solide en veerkrachtige organisatie te waarborgen op lange termijn.
- We bevorderen verantwoord financieel beheer, met aandacht voor kostenbeheersing en het maximaliseren van de waarde voor onze patiënten en belanghebbenden.
- We investeren in innovatieve benaderingen en technologieën die de kwaliteit van zorg verbeteren en tegelijkertijd kostenverlagend zijn.

Door het omarmen van deze duurzaamheidsprincipes, streven we naar een zorgorganisatie die niet alleen uitstekende zorg biedt aan onze bewoners, maar ook een positieve impact heeft op het milieu, de gemeenschappen en de omgeving waarin we actief zijn. We geloven dat het hele leven telt en dat duurzaamheid een integraal onderdeel moet zijn van onze zorgvisie en -praktijken.

3.3 Green Deal 3.0

3.3.1 Inleiding methode - de Milieuthermometer

De GDDZ 3.0 bestaat uit thema's/ doelstellingen voor de lange termijn. Hieronder worden de thema's weer gegeven, doelstellingen omschreven en de wijze waarop Topaz hier invulling aan geeft. Als methode gebruikt Topaz de Milieuthermometer zorg (MTZ), dit is een certificeerbaar milieumanagementsysteem dat duurzame bedrijfsvoering stimuleert en borgt. Hiermee hebben we een gangbaar (binnen de branche) instrument in handen om de milieuprestatie en milieuzorg structureel te verbeteren en concreet aantoonbaar te maken voor personeelsleden, bewoners, bezoekers en belanghebbenden, zoals zorgverzekeraars, gemeenten en bevoegd gezag. Binnen deze methode wordt gewerkt met 3 niveaus, brons, zilver en goud. Waarbij er spraken is van verplichte en optionele eisen. ActiZ onderschrijft de genoemde 5 thema's in de GDDZ 3.0.

	Aantal verplichte maatregelen	Minimum aantal extra keuzemaatregelen
Brons	37	14
Zilver	44	16
Goud	46	20

Topaz streeft ernaar om in 2024 het bronzen niveau van de MTZ te behalen voor alle locaties van Topaz. In 2025 en 2026 worden de criteria uit de Milieuthermometer Zorg geborgd en verder uitgebouwd richting het zilveren/gouden niveau.

3.3.2 Thema 1 - Bevorderen van gezondheid

Het is voor de hele zorgketen van belang om te zorgen dat mensen gezond zijn en blijven. Want de meest duurzame vorm van zorg is zorg die niet geleverd hoeft te worden. Meer inzetten op het voorkomen van ziekte, op het bevorderen van gezondheid en een gezonde leefstijl, op een gezonde zorg- en leefomgeving en meer inzet op ziektecontrole, zal leiden tot meer gezonde levensjaren en afname van het zorggebruik. Mooie voorbeelden bij Topaz zijn het inzet van slimme domotica: zoals slimme inco's of slimme sensoren die zorg voorkomen. Gezondheidsbevordering bespaart kosten, tijd en inzet van mensen en materialen en is dus ook goed voor het milieu:

-Meer inzet op gezondheidsbevordering van patiënten/cliënten, zowel in de thuissituatie als in en rondom de eigen zorglocatie(s), in termen van omgeving, voeding en leefstijl, alsmede meer inzet op gezondheidsbevordering van de eigen medewerkers in de zorg, om hen langer in goede gezondheid te houden.

Is uitgesplitst in de volgende MTZ actieplannen en organisatiebeleid:

			Eigenaar/beheerder
Topaz volledig thuis	Beleid	Langdurige intensieve zorg voor de thuissituatie, gaat ook om gezondheidsbevordering in de locaties zelf.	In huis wonen met zorg 1 In huis expertise 2 Aan huis 3
Vitaliteitsbeleid	Beleid	O&O vitaliteitsbeleid	O&O
Healing environment	13.1 13.2 13.3 13.4 13.5	Beleid healing environment Luchtkwaliteit Rookvrije omgeving Bevorderen beweging Binnengroen	N.v.t voor brons N.v.t voor brons N.v.t voor brons N.v.t voor brons N.v.t voor brons
Groene zorgprofessional	14.1 14.2 14.3 14.4 14.5 14.6 14.7	Milieucommissie / Green Team Green Teams/ groene ambassadeurs Green Deal Zorg Pilot programma Milieu impact inhalatiemedicijnen Kennis vergaren zorgprofessionals Inkoop medische reusables i.p.v. disposables	Alle huizen Alle huizen Alle huizen N.v.t voor brons N.v.t voor brons N.v.t voor brons N.v.t voor brons
Groenbeheer	12.1 12.2 12.3 12.4 12.5 12.6 12.7 12.8 12.9 12.10 12.11	Parkeerplaats inrichting Groenbeheerplan Biodiversiteitsplan Milieubewust met hout Dak- of gevelbegroeiing (> 20%) Duurzaam plantmateriaal (50%) Onkruidbestrijding in het groen Bemesting Gladheidbestrijding Zwerfafval Voorlichtingsbord natuur & milieu	Facilitair N.v.t voor brons N.v.t voor brons N.v.t voor brons N.v.t voor brons N.v.t voor brons N.v.t voor brons N.v.t voor brons Facilitair N.v.t voor brons N.v.t voor brons

3.3.3 Thema 2 - Bewustzijn en kennis bevorderen

Stevige verankering en verwezenlijking van verduurzaming behoeft bewustwording, kennis, vaardigheden, onderzoek en samenwerking. Het is noodzakelijk dat alle professionals in de zorg, van bestuurder tot beleidsadviseur en van zorgverlener tot facilitair ondersteuner, geïnformeerd zijn over de relatie tussen menselijk handelen, klimaat, milieu en gezondheid:

-Het vergroten van de bewustwording en kennis over de impact van de zorg op het klimaat en milieu en de impact van klimaat en milieu op de gezondheid, bij (aankomende) zorgprofessionals, bij bewoners/cliënten en in de samenleving.

In onderstaand tabel is het thema onderverdeeld in deelthema's gekoppeld aan een eigenaar/beheerder. De actoren zijn- in deze fase- toebedeeld aan eigenaren in facilitaire of ondersteunende vakgebieden in overeenstemming met de organisatiestructuur. Vanuit de regie- en eigenaarsfunctie hebben centrale afdelingen samen met de zorgcollega's een belangrijk rol om deze visie te vertalen naar operationele inhoud en aangepaste werkwijzen.

			Eigenaar/ beheerder
Management	1.1	Voldoen aan wet & regelgeving	Facilitair/ c. duurzaamheid
	1.2	Milieubeleid + actieplan	Facilitair/ c. duurzaamheid
	1.3	Bestuurlijk draagvlak CO2 reductieplan.	RvB
	1.4	Registraties	Facilitair/ c. duurzaamheid
	1.5	Benchmark met kengetallen	Facilitair/ c. duurzaamheid
	1.6	Milieucoördinator	RvB
	1.7	Milieu- of duurzaamheidsjaerverslag	RvB
	1.8	CO2-footprint openbaar	Facilitair/ c. duurzaamheid
	1.9	Milieucommunicatie	Communicatie
Innovatie	15.1	Duurzaam initiatief	Adviseur zorginnovatie
	15.2	Duurzaam initiatief	Adviseur zorginnovatie

3.3.4 Thema 3-Vermindere CO2 bij gebouwen, energie & vervoer

Via het verduurzamen van o.a. gebouwen, energie en vervoer hebben zorgorganisaties veel invloed op het verminderen van broeikasgassen in lijn met het Klimaat- en Energieakkoord:

-55% minder directe CO2 -uitstoot in 2030 t.o.v. 2018 en klimaatneutraal in 2050

Is uitgesplitst in de volgende MTZ actieplannen:

			Eigenaar/beheerder
Energie	2.1 2.2 2.3 2.4 2.5 2.6 2.7 2.8 2.9	Energiebeheer Voldoen aan EPBD III wetgeving Duurzame elektriciteit inkoop (10%) Laag aardgasverbruik (10 m3/m2) Aardgasloze installaties Opwek eigen stroom min. % van totaal Opwek eigen stroom verhoogd % van totaal Ventilatie O.K. regelen Actie voor personeel thuis	H&T H&T Facilitair N.v.t. voor brons N.v.t. voor brons N.v.t. voor brons N.v.t. voor brons N.v.t. voor brons N.v.t. voor brons
Lucht	5.1 5.2 5.3 5.4 5.5	Filter onderhoud Koudemiddelen HCFC's Koudemiddelen alternatief Inzicht in verlies koelmiddelen NOx uitstoot voldoet aan wet	H&T H&T N.v.t. voor brons H&T H&T
Vervoer	9.1 9.2 9.3 9.4 9.5 9.6 9.7	Mobiliteitsbeleid CO2 routekaart vervoer Beperken personenkilometers Zuinig type personenauto's Communicatie parkeerbeleid en bereik. Oplaadpalen scootmobiel & fietsen Oplaadpalen elektrische auto's	O&O Facilitair O&O Facilitair Communicatie N.v.t. voor brons Facilitair
Vastgoed	11.1 11.2 11.3 11.4 11.5 11.6 11.7	Portefeuilleroutekaart Vastgoed Schilderwerk Huurcontract afspraken duurzaamheid Duurzame bouwmaterialen renov./nieuwbouw Beleid duurzaam bouwen Passief koelen Werken met LTOP of MJOP	H&T & Vastgoed H&T N.v.t. voor brons N.v.t. voor brons N.v.t. voor brons H&T H&T

3.3.4.1 Vastgoed en CO2-routekaart

Het belangrijkste instrument in de duurzame beweging is de CO2 routekaart. Hiermee wordt duidelijk of Topaz met de verduurzaming van het vastgoed aansluit bij de CO2 reductie doelstelling. Per locatie wordt met de CO2-routekaart duidelijk wanneer en welke verduurzamingsmaatregelen worden uitgevoerd. Vanuit het Milieu platform zorg zijn er een aantal eisen waaraan moet worden voldaan waaronder een overzicht van ons vastgoed met kenmerken. De duurzaamheidsinvesteringen zijn opgenomen voor de komende 10 jaar in onze MOP-D die jaarlijks geactualiseerd wordt. De investeringen moeten voldoen aan onze duurzaamheidsambities en de strategische levensduur van onze locaties. De duurzaamheidsmaatregelen voor 10 jaar zijn meegenomen in de meerjaren raming van Topaz. Hiermee geeft Topaz aan dat deze uitgaven een vast onderdeel zijn van strategische afwegingen.

3.3.4.2 Vastgoedsamenstelling en kenmerken

		Volledige routekaart van toepassing?	BVO in m2	CO2 obv 2021/ ton /jaar	Energieverbruik obv 2022 Elektra/ KWH	Energieverbruik obv 202 gas	Opmerkingen
Foreschate	Huur	Alleen op onze huurdel	7.547	449	0	0	Nieuwbouw in gebruik: 2023
Groenhoven	Eigendom	Ja	6.082	142	81.511	46.447	
Haagwijk	Eigendom	Ja	5.873	430	303.717	138.934	
Lakenhof	Eigendom	Ja	4.297	188	198.750	41.142	

Munnekeweij	Eigendom	Ja	7.313	564	610.005	119.638	
Overduin	Eigendom	Ja	18.878	1190	1.423.692	133.990	Deel nieuwbouw in gebruik: 2023
Overrhyn	Eigendom	Ja	11.164	486	820.672	15.850	Aardgas eq. verbruik
Revitel	Huur	Alleen op onze huurdelen	4.560	39	315.992	0	
Vlietwijk	Huur	Alleen op onze huurdelen	5.230	299	363.131	51.702	
Zuydtwijck	Eigendom	ja	15.648	919	770.852	256.170	

3.3.4.3 Nieuwbouw met een BENG

BENG staat voor "Bijna Energieneutrale Gebouwen" en is een term die wordt gebruikt om de energieprestatie van nieuwbouwwoningen en -gebouwen te beschrijven. Het is een concept dat is ontwikkeld om de energie-efficiëntie te verbeteren en de CO₂-uitstoot te verminderen in de bouwsector.

Het toepassen van BENG-principes bij toekomstige ontwikkelingen heeft verschillende voordelen en kan bijdragen aan een duurzamere en energie-efficiënte zorginfrastructuur. Hier zijn enkele aspecten van het implementeren van BENG bij nieuwe verpleeghuizen:

1. Energie-efficiëntie: Het ontwerp van nieuwe verpleeghuizen volgens BENG-principes legt de nadruk op energie-efficiëntie. Door deze maatregelen kan het energieverbruik aanzienlijk worden verminderd, waardoor de operationele kosten van onze toekomstige locatie lager worden en de ecologische voetafdruk kleiner. Maximaal <50kWh/m² en MPG-berekening.
2. Hernieuwbare energiebronnen: BENG vereist dat een aanzienlijk deel van de energiebehoefte wordt gedekt door hernieuwbare energiebronnen. Dit kan worden bereikt door het installeren van zonnepanelen, warmtepompen of andere duurzame energieopwekkingssystemen op het dak of op het terrein.
3. Comfort en gezondheid: Het BENG-concept omvat ook aandacht voor het comfort en de gezondheid van de bewoners en het personeel van het verpleeghuis. Goede isolatie en ventilatie zorgen voor een aangename binnentemperatuur en luchtkwaliteit, wat bijdraagt aan het welzijn en de gezondheid van de mensen die er verblijven.
4. Duurzame materialen: Bij de bouw van een BENG-locatie wordt vaak gebruik gemaakt van duurzame en milieuvriendelijke materialen. Dit omvat materialen met een lage milieu-impact en mogelijk gerecyclede of herbruikbare materialen. Het gebruik van duurzame materialen draagt bij aan het verminderen van de ecologische impact van de constructie.

Het toepassen van BENG in nieuwe verpleeghuizen is een stap in de richting van een duurzame en energie-efficiënte zorgsector. Het zorgt voor een betere leefomgeving voor bewoners en personeel, is in overeenstemming met SDG's en onze doelstellingen, vermindert energiekosten en draagt bij aan de wereldwijde inspanningen om de klimaatverandering te bestrijden.

3.3.5 Thema 4- Circulair en spaarzaam met grondstoffen en materialen werken

Circulair werken gaat om het verantwoord omgaan met grondstoffen en om het realiseren van een schonere en gezondere wereld voor de huidige generatie en voor toekomstige generaties. De zorgsector verbruikt namelijk veel materialen, hulp- en beschermingsmiddelen en grondstoffen.

Grondstoffen kunnen op den duur echter uitgeput raken. Een ommezwaai van ‘wegwerp’ naar ‘hergebruik’ en bij voorkeur vermindering van verbruik zijn daarom nodig:

-50% minder primair grondstoffenverbruik in 2030 (t.o.v. 2016) en maximaal circulaire zorg in 2050.

Is uitgesplitst in de volgende MTZ actieplannen:

			Eigenaar/ beheerder
Afvval	6.1	Afvvalscheiding	Facilitair
	6.2	Scheiding swill	Programmamanager gastvrij
	6.3	Scheiding overig kunststof	N.v.t. voor brons
	6.4	Incontinentiemateriaal preventie	Adviseur innovatie
	6.5	Incontinentiemateriaal verwerking	Programmamanager gastvrij
	6.6	Afvvalpreventieplan	Programmamanager gastvrij
	6.7	Hergebruik meubilair	Facilitair
	6.8	Hergebruik medische apparatuur	N.v.t. voor brons
	6.9	Hergebruik ICT	I&A
	6.10	preventie van ongebruikte medicijnen	Medicatie commissie
	6.11	Afvvalfase platgoed & dienstkleding	Facilitair
	6.12	Afvvalfase persoonsgebonden goed	N.v.t. voor brons
Voeding	7.1	Preventie van swill	Programmamanager gastvrij
	7.2	Metten van voedselverliezen	Programmamanager gastvrij
	7.3	Minder milieubelastende voedingsmiddelen, ecologisch verantw.	Programmamanager gastvrij
	7.4	Verbeterplan duurzame voeding & catering	Programmamanager gastvrij
	7.5	Stimuleren duurzame -biologische- visconsumptie	Programmamanager gastvrij
	7.6	Stimuleren duurzame -biologische- vleesconsumptie	Programmamanager gastvrij
	7.7	Bevorderen plantaardige eiwitconsumptie	Programmamanager gastvrij
	7.8	Vlees-/visloze dag	Programmamanager gastvrij
	7.9	Externe cateraar(s)	N.v.t. voor brons
	7.10	Duurzame voedingsinitiatieven	N.v.t. voor brons
Reiniging	8.1	Schoonmaakplan	Alle huizen
	8.2	Duurzame reinigingsmiddelen (>25%)	Alle huizen
	8.3	Duurzame reinigingsmiddelen (>80%)	Alle huizen
	8.4	Doseersysteem	Alle huizen
	8.5	Microvezel zonder reinigingsmiddel	Alle huizen
	8.6	Milieuvriendelijke vaatwasmiddelen	N.v.t. voor brons
	8.7	Milieuvriendelijke reiniging instrumenten	N.v.t. voor brons
	8.8	Extern schoonmaakbedrijf	Alle huizen
Inkoopbeleid	10.1	Afspraken duurzaam inkopen	Facilitair/ inkoop
	10.2	Inkoopbeleid	Facilitair/ inkoop
	10.3	Implementatie beleid facilitaire prod.	N.v.t. voor brons
	10.4	Implementatie beleid medische prod.	N.v.t. voor brons
	10.5	Inkoop ftalaat- en BPA-vrije systemen	N.v.t. voor brons
	10.6	Milieuvriendelijk printpapier	Facilitair
	10.7	Textiel: Materiaal dienstkleding & platgoed	Facilitair
	10.8	Textiel: wijze productie van gebleekt katoen	Facilitair
	10.9	Textiel: Reinigingsproces	Programmamanager gastvrij
	10.10	Wasmiddelen reinigingsproces	Programmamanager gastvrij
	10.11	Wasmachines en wasdrogers	Programmamanager gastvrij

3.3.6 Thema 5-Vermindere milieubelasting van medicatie(gebruik)

Geneesmiddelen leveren een waardevolle bijdrage aan het dagelijks functioneren van veel mensen, aan kwaliteit van leven en aan voorkoming en genezing van ziekten. Door het gebruik van medicatie komen echter ook via urine en ontlasting medicijnresten in het grond- en oppervlaktewater terecht, met schade aan milieu en leefomgeving tot gevolg. Daarnaast komt het nog steeds voor dat ongebruikte (vloeibare) medicatie door de gootsteen of toilet worden gespoeld en op deze wijze in het grond- en oppervlaktewater terecht komt. Tevens heeft de productie van geneesmiddelen een klimaat- en milieu impact:

-Verminderen van de milieubelasting van medicatie(gebruik)

			Eigenaar/ beheerder
Water	3.1	Debiet douches	H&T
	3.2	Toiletspoeling	H&T

	3.3	Medicijnen in afvalwaterpreventie	Medicatie commissie
	3.4	Chemicaliën in afvalwaterpreventie	Facilitair
	3.5	Reiniging van zuiveringstechn. voorzieningen	H&T
	3.6	Reactie op overschrijden lozingsnormen	N.v.t.
	3.7	Waterzuivering op locatie	N.v.t.
	3.8	Contrastvloeistoffen preventie	N.v.t.
	3.9	Winnen energie of grondstof uit afvalwater	N.v.t.

4 Organisatie

4.1 Duurzaam veranderen

Er ligt een zware opgave die door alle processen van de organisatie heen gaat. Duurzaam veranderen verwijst naar het aanpassen van gedrag op een manier die positieve effecten heeft op het milieu, de samenleving en de toekomstige generaties. Voor een succesvolle verandering zijn vier onderdelen van belang: communicatie, betrekking, training en leiderschap (Wildschut, 2016). Door transparant, helder en consistent te communiceren wordt voor betrokkenen duidelijk wat er veranderd wordt, waarom en wanneer. Op basis hiervan kunnen zij bepalen of de nieuwe werkwijze een positieve, neutrale of negatieve invloed heeft op hun situatie. Door het toepassen van Greenteams/Groene ambassadeurs is de communicatie interactief en kan het gesprek gevoerd worden. Om de overgang te begeleiden is er diversiteit aan instrumenten uit de kast gehaald, de Green Deal 3.0, MTZ, Green teams, etc. Uiteindelijk moet de verandering op de werkvloer plaats vinden en zichtbaar worden, met andere woorden er moet een beweging tot stand komen. Om deze beweging binnen Topaz in gang te zetten doorlopen we bewust de volgende stappen:

Creëer bewustwording: bewustwording van de huidige impact van onze organisatie op de omgeving, milieu en de maatschappij. Het geven van transparante informatie over onze rol hierin, mogelijke oplossingen en communicatie hierover; vergroten motivatie en helpt om goede keuzes te maken.

Stel kleine doelen: identificeer aansprekende specifieke doelen op het gebied van duurzaamheid. Dit kunnen kleine veranderingen zijn, zoals het verminderen van het plasticgebruik, of grotere doelen, zoals het overschakelen naar hernieuwbare energiebronnen. Communiceer de successen intern en extern met aansprekende beïnvloedbare KPI's, en behaalde vernieuwingen.

Maak een actieplan: we hanteren hiervoor de MTZ om de doelen op te knippen, acties overzichtelijk te houden en de voortgang te bewaken. We kunnen hierdoor gericht per onderwerp werken aan duurzame verandering.

Begin met kleine veranderingen: zelfs de langste reis begint bij de eerste stap schreef Marco Polo lang geleden. Het is gemakkelijker om duurzame veranderingen door te voeren als deze klein van omvang zijn. De MTZ is als zodanig opgebouwd.

4.2 Organisatiestructuur

Een organisatiestructuur is belangrijk voor het creëren van een duurzame organisatie, omdat het de basis legt voor effectief en efficiënt functioneren op alle niveaus. Het biedt een raamwerk waarbinnen duurzaamheidsdoelen kunnen worden vastgesteld, geïmplementeerd en geëvalueerd.

Raad van Bestuur: De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het algemene strategische beleid van de organisatie en het nemen van belangrijke beslissingen. Ze stellen de missie en visie van de organisatie vast en zorgen ervoor dat duurzaamheidsthema's en doelstellingen worden geïntegreerd in de organisatiestrategie.

Obeya/ management, geeft invulling aan het strategische beleid van de organisatie en is verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur. Zij coördineren en sturen verschillende afdelingen aan en zorgen mede ervoor dat duurzaamheidsdoelstellingen worden nageleefd.

Stuurgroep duurzaamheid: de stuurgroep is opgericht om de integratie van duurzaamheidsprincipes in de organisatie te versnellen. Deze commissie bestaat uit verschillende vertegenwoordigers van verschillende afdelingen en disciplines binnen Topaz. Op dit moment bestaat de stuurgroep uit:

Coördinator facilitaire services, Inkoper, Teamleiders facilitair, Projectleider Huisvesting & Techniek, Teamleider zorg (vacant) en de Coördinator Duurzaamheid. Zij zijn verantwoordelijk voor het opzetten van duurzaamheidsstrategieën, beleidsmaatregelen formuleren en actieplannen implementeren om duurzaamheid te bevorderen.

Groene ambassadeurs voor green teams: speciale teams op de locaties worden opgericht om de duurzaamheidsinspanningen van de (centrale) organisatie vorm te geven, als sparringpartner te fungeren en duurzame ideeën te implementeren. Tevens kunnen deze speciale teams lokale initiatieven omarmen, elkaar inspireren en nieuwe ideeën verder brengen. Hiermee hopen we een beweging op gang te brengen, waarin medewerkers op locaties zelf initiatieven nemen om hun werk duurzamer vorm te geven. Een mooi voorbeeld van een van onze collega's op locatie Zuydtwijk heeft ertoe geleid dat hier geen wegwerpbekertjes meer worden gebruikt. Initiatieven vanuit enthousiaste medewerkers zorgen voor verbinding. De locaties onderling kunnen opgedane kennis met elkaar delen binnen de organisatie.

Een Groene ambassadeur is een zorgmedewerker van Topaz die dit als extra rol binnen zijn functie vervult. De medewerker krijgt hier extra uren voor. Er zijn meerder contractvormen voor de Groene ambassadeur mogelijk. Echter om structuur en continuïteit te bieden aan de ambassadeurs en de verschillende locaties is het goed om een aantal kaders op te stellen. Het advies is om in deze beginfase alle locaties een minimale ondersteuning van 3 uur netto per week te bieden. Op deze manier is er structurele groene ondersteuning voor alle medewerkers op de locaties. Dit brengt het totaal aantal uur aan ondersteuning op 36 uur voor geheel Topaz.

Zorg en ondersteunende afdelingen: verschillende afdelingen binnen de organisatie zijn verantwoordelijk voor specifieke aspecten van duurzame zorg volgens de MTZ-structuur. De invulling van een duurzame organisatie ligt (uiteindelijk) bij het primaire- en secundaire processen. Waarbij de centraal gestuurde afdelingen als aanjager van de duurzame zorg zijn. Aanjagende afdelingen zijn: O&O, Facilitaire services, Inkoop en Huisvesting en Techniek. Uiteindelijk kan elke afdeling duurzaamheidsdoelen vaststellen die passen bij hun verantwoordelijkheden en bijdragen aan de algehele duurzaamheidsinspanningen van Topaz.

Coördinator Duurzaamheid: binnen het team van Facilitaire services is de Coördinator Duurzaamheid gepositioneerd. Dit is een centraal georganiseerde afdeling waarbij specialistische dienstverlening is ondergebracht. Hierbij zijn korte lijnen met andere afdelingen zoals Huisvestingen, Vastgoed en Inkoop van groot voordeel. Deze afdelingen geven invulling aan diverse duurzame zorg thema's. Vanuit deze centrale rol is de Coördinator Duurzaamheid verantwoordelijk voor de MTZ en het initiëren van de verschillende duurzaamheid thema's en activiteiten. Deze functionaris houdt het lange termijnperspectief bij, stuurt bij en rapporteert over de voortgang. Ook is de functie in direct contact met de Green teams van de locaties om initiatieven samen- en verder te brengen.

4.3 Rapportages & CSRD

De voortgang op basis van de MTZ-methodiek worden per kwartaal via de bestaande structuren, in samenhang met de doelstellingen en jaarplannen, bijgehouden en gerapporteerd. Op deze wijze wordt de voortgang op een transparante manier gepresenteerd. Ook wordt op onze website, op Toplaza en via locatie nieuwsbrievenperiodiek gecommuniceerd over duurzaamheid.

Vanaf 2021 is duurzaamheid een vast onderdeel van de kaderbrief waarbij invulling moet worden gegeven in de jaarplannen van de verschillende afdelingen. Vanuit Centrale Services (Coördinator Duurzaamheid) wordt ook een jaarplanning gemaakt ten aanzien van specifieke duurzaamheidsactiviteiten die een directe link hebben naar de milieucertificering. Vanaf 2023 zal Topaz jaarlijks een hoofdstuk opnemen in het jaarverslag over dit belangrijke onderwerp.

Het succes van een organisatie zal in de toekomst niet alleen afhangen van financiële resultaten maar straks ook in welke mate het bijdraagt aan een duurzame woon- en werkomgeving en wat de impact is op mensen en milieu. Vanaf 2025 worden grote maatschappelijke organisaties verplicht om te rapporteren op duurzaamheid i.o.m. de CSRD standaard (over rapportage jaar 2024). Dit staat voor corporate sustainability reporting directive een Europese richtlijn wat veel gevolgen zal hebben.

4.4 Kritische prestatie indicatoren

Er zijn toegankelijke prestatie indicatoren bepaald die op structurele wijze gepresenteerd gaan worden. Het zal gaan om de volgende prestatie indicatoren:

- voortgang eisen MTZ certificering, brons, zilver en goud,
- vervoer en mobiliteit duurzame kilometers,
- generieke afval reductie,
- organisch afval reductie (swill),
- algehele CO2 reductie.

Voor deze aspecten wordt een infographic samengesteld en periodiek bijgewerkt.

4.5 Financiële aspecten

Niets doen aan duurzaamheid kost uiteindelijk meer dan investeren hierin. Kosten enerzijds als onderdeel van de MTZ zijn inmiddels onderdeel van de reguliere exploitatiekosten. Zo is de Coördinator Duurzaamheid onderdeel van de centrale facilitaire organisatie. Met een budget voor certificering, diverse ondersteuning etc. Reguliere ge- en verbruiksgoederen met duurzame kenmerken zijn onderdeel van de reguliere exploitatiekosten. Voorbeelden zijn milieuvriendelijk papier, biologisch katoen en milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen.

Anderzijds het overgrote deel zijn technische investeringen aan het vastgoed. Alle maatregelen met betrekking tot het verlagen van de CO2 uitstoot zijn opgenomen in de CO2 routekaart, welke per jaar met het reguliere begrotingsproces ter goedkeuring wordt aangeboden. Het betreffen hier investeringen tot 2032 van circa € 4,8 miljoen euro (en voor de komende 4 jaar 2.6 mln.). Veel maatregelen en investeringen verdienen zich binnen 5 tot 10 jaar terug door lagere energie- en/of onderhoudskosten.

Referenties

- Het effect van de Nederlandse zorg op het milieu, Gupta Strategists, sep 2022
- C-238 GREEN DEAL: Samen werken aan duurzame zorg
- Samenwerken aan duurzame ouderenzorg ActiZGreen deal 3.0
- Dijkstra, P. & Wildschut, M. (2016). Gedrag en cultuur in organisaties. Hilversum, Nederland: Concept uitgeefgroep.
- Checklist bestuursoplegger CO2 routekaart, Expertise centrum duurzame zorg, jun 2023
- Adviesrapport leeruitkomst, Nikki Meijlink, dec 2022
- Global Reporting Initiative-Standards (GRI-Standaarden)

Bijlage 1 Overzicht huidige maatregelen en toekomstig

Verduurzamingsprojecten Topaz		Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Datum:	21-3-2023															
Versie:	1															
Door:	Alex & Dirk															
Afdeling:	Huisvesting en Techniek															
Inventaris	Bewerking															
Groenhoven																
Verlichtingsarmaturen	Installeren led in noodverlichting															
Verlichtingsarmaturen	Installeren led in algemene ruimtes															
LBK	Geregeld															
Warmwaterketel	EED waterzijdig inregelen CV															
Lakenhof																
Warmtenet	EED aansluiten op warmtenet															
Haagwijk																
Glas	EED glas vervangen algemene delen ?															
Vriescel	Afkoppelen koel- en vriescel															
Munnekwij																
Verlichtingsarmaturen	Installeren led in algemene ruimtes															
Verlichtingsarmaturen	Installeren led in noodverlichting															
Aluminium kozijnen	EED aanbrengen zonwerende folie op glas															
Warmtenet	EED aansluiten op warmtenet															
Warmwaterketel	EED installeren warmteterugwinning op douchewater															
LBK Keuken, afzuiging	EED installeren debietregeling op afzuiging															
Liften algemeen	EED installeren ledverlichting in liften															
Hybride warmtepomp	EED installeren van een hybride warmtepomp															
LBK	Vitaliseren van de luchtbehandelingsinstallatie															
Begane grondvloeren	EED isoleren begane grondvloer															
Aluminium kozijnen	EED plaatsen HR++ glas															
Zonnepanelen	EED plaatsen PV-panelen op dak (50% oppervlak)															
Daken algemeen	EED verbeteren isolatie dak															
Overduin																
Verlichtingsarmaturen	Installeren led in vrijwel alle ruimtes															
Terrein verlichting	Installeren led lantaarnpalen															
Dakterassen E zijde	Verbeteren isolatie dak															
Tuinhuis	Tuinhuis gasloos gemaakt															
Renovatie C1 + C2	Led verlichting, verwarming, betere isolatie parkeerdek, deels gevelisolatie															
Warmtepompen	Plaatsen warmtepompen tbv verwarming en warmwaterbereiding bestaande bouw															
Climarads	Vervangen radiatoren voor Climarads op D2 (kantoren en OC)															
Gevelmuren	EED isoleren van de buitenzijde van de gevelmuren															
Begane grondvloeren	EED isoleren vloeren															
Zonnepanelen	EED plaatsen PV-panelen op het dak															
Daken algemeen	EED vervangen dakbedekking en isolatie hellende daken															
Overrhyn																
Verlichtingsarmaturen	Installeren led noodverlichting															
Terrein verlichting	Installeren led lantaarnpalen															
Grootkeukeninstallatie Centraal (achter)	EED aanschaf infrarood salamander met automatische pandetectie															
LBK Keuken/restaurant	EED installeren debietregeling op afzuiging															
Verlichtingsarmaturen	EED installeren led in bestaande armaturen															
Koelcellen productkoeling	EED installeren led verlichting i.p.v. TL8															
Voorraadbouder indirect verwarmd <500l	EED installeren warmteterugwinning op douchewater															
Daken algemeen	EED installeren zonnepanelen															
Zonnepanelen	EED plaatsen PV-panelen op dak (50% oppervlak)															
Dakbedekking kunststof	EED verbeteren dakisolatie															
Revitel																
Zonnepanelen	EED plaatsen PV-panelen op dak															
Vlietwijk																
Verlichtingsarmaturen	Installeren led in algemene ruimtes															
Verlichtingsarmaturen	Installeren led in badkamers en overige ruimtes															
Terrein verlichting	Vervangen Terrein verlichting naar led															
Hybride warmtepomp	EED installeren van een hybride warmtepomp															
Zonnepanelen	EED plaatsen PV-panelen op dak (50% oppervlak)															
Gevelmuren	EED plaatsen zonnepanelen gevel hoogbouw															
Zuydtwijk																
Warmwaterketel	EED installeren warmteterugwinning op douchewater															
Hybride warmtepomp	EED installeren hybride warmtepomp															
Verlichtingsarmaturen	Installeren led in gangen en huiskamers laagbouw															
Verlichtingsarmaturen	EED installeren led hoogbouw															
Liften Algemeen	EED installeren ledverlichting in cabine															
LBK toevoerventilatie kast	EED installeren warmerugwinning op ventilatie															
Gevelmuren	EED isoleren buitenzijde gevelmuren															
Spouwmuren	EED isoleren spouwmuren 50%															
Begane grondvloeren	EED isoleren vloeren															
Stalen kozijnen hoogbouw	EED plaatsen HR++ glas															
Kozijn buiten kunststof	EED plaatsen HR+++ glas in bestaande of nieuwe kozijnen laagbouw															
Gevelmuren	EED plaatsen zonnepanelen gevel hoogbouw															
Zonnepanelen	EED plaatsen zonnepanelen platte daken															
Liften Algemeen	EED standby schakeling liften															
Terreinverlichting	EED vervangen terreinverlichting															

Overzicht huidige- en toekomstige maatregelen, bijgewerkt zomer 2023.

Bijlage 2 Duurzaamheids ABC

Door de bomen het bos weer gaan zien. Er zijn verschillende wetten, samenwerkingsvormen, instrumenten methodes en doelstellingen die relevant zijn. Hieronder worden deze kort toegelicht:

EED Sinds 15 juli 2015 is ook in Nederland de Europese Energie Efficiency Directive (EED) van kracht. De vertaling van deze wetgeving heet de 'Energie Efficiëntie Richtlijn' (EER). De EER verplicht grote bedrijven (> 250 fte, of > 50 miljoen euro omzet en > 43 miljoen euro balanstotaal) om iedere 4 jaar een energieaudit uit te laten voeren. Deze gegevens zijn de basis om een groot gedeelte van de Milieuthermometer Zorg in te kunnen voeren.

Topaz heeft ruim 2.000 medewerkers en is dus EED-plichtig. Topaz voldoet sinds 2019 aan de EED en moet hiervoor in 2024 opnieuw een audit uit laten voeren. Topaz is echter bezig met het implementeren van de Milieuthermometer Zorg. In de Milieuthermometer Zorg wordt op een dusdanige manier aandacht aan energie en energie-audit besteed, dat deze door de overheid (RVO, onderdeel van het ministerie van Economische Zaken) gezien wordt als een acceptabele invulling van de EED-auditplicht. De auditplicht vervalt alleen als we het keurmerk behaald hebben.

CO2 reductietool van het Milieu Platform Zorg. Deze tool is speciaal gerealiseerd als hulpinstrument voor de zorg. Het is een routekaart die een beeld geeft van de 'route' naar duurzaam zorgvastgoed. Deze tool geeft inzicht in de kosten en besparingen van maatregelen en het inzicht in de CO2 footprint van de instelling. Hiermee krijgen wij op een eenvoudige manier inzicht in de mogelijkheden voor verduurzaming en kunnen we zelf de juiste maatregelen samenstellen en inplannen in het meerjaren onderhoudsplan duurzaamheid (MOP-D). De reductietool maakt een 'foto' van de organisatie (vierkante meters, energiegebruik) en hiermee streeft de organisatie naar energieneutraal zorgvastgoed en om de kabinetsdoelstelling te behalen. Als uitgangspunt hanteren wij dat de kwaliteit en de continuïteit van de zorg niet in het geding mag zijn als gevolg van duurzaamheidsambities.

CSRD In november 2022 nam de Europese Unie de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) aan. In deze nieuwe richtlijn staat dat vanaf 2024 steeds meer bedrijven verplicht worden te rapporteren over de impact van hun activiteiten op mens en milieu. De CSRD-richtlijn staat centraal in de Green Deal van de Europese Unie en moet zorgen voor meer transparantie over en betere kwaliteit van duurzaamheidsinformatie.

De CSRD-richtlijn vereist van grote bedrijven dat ze rapporteren over zaken als CO2-uitstoot en het sociaal kapitaal, maar ook over de impact die je als bedrijf hebt op biodiversiteit en mensenrechtenschendingen in de keten. De richtlijn is een uitbreiding van de bestaande Europese richtlijn rondom duurzaamheidsverslaglegging: de Non-Financial Reporting Directive (NFRD). De CSRD gaat vanaf 1 januari 2024 gelden voor bedrijven die nu vallen onder de non-financial reporting directive (NFRD) en vanaf 2025 voor grote bedrijven die daar nu niet onder vallen. Voor beursgenoteerde mkb-bedrijven geldt de CSRD vanaf 1 januari 2026. Voor niet-beursgenoteerde mkb-bedrijven wordt gekeken naar een lichtere CSRD-variant die voor hen beter uitvoerbaar is.

Green Deal Duurzame zorg (GDDZ 3.0) Dit is een samenwerking tussen brancheorganisaties, zorgverzekeringen en VWS. Het doel van de partijen die de Green Deal vertegenwoordigen is het verduurzamen van de zorg door de CO2-emissie van de zorgsector terug te dringen, circulair werken te bevorderen, de hoeveelheid medicijnresten in oppervlaktewater en grondwater terug te dringen en door het creëren van een leefomgeving in en buiten zorginstellingen die de gezondheid van iedereen bevordert. Zorginstellingen kunnen met een keurmerk (van bijvoorbeeld de MTZ) zichtbaar maken welke maatregelen zij treffen.

Milieu Thermometer zorg (MTZ) Met de MTZ zijn certificaten te behalen, die duurzaamheidsinvesteringen zichtbaar maken. Er zijn 18 thema's met in totaal ruim 100 maatregelen, waarvan een aantal verplicht zijn om een certificaat te behalen. Er zijn drie niveaus waarop een certificaat behaald kan worden (brons, zilver en goud). De milieuthermometer maakt duurzaamheidspunten concreet en meetbaar met uitzicht op een certificaat. Het helpt gestructureerd aan de slag te gaan en te communiceren op welke manier de organisatie duurzaam bezig is. De MTZ geeft een basis voor milieuzorg, invulling aan recente wetgeving en zorgt ervoor dat kosten bespaard worden.